

Dabas aizsardzības plāns – piedāvātie tiesiskie risinājumi

Edgars Pastars

Zvērinātu advokātu birojs *COBALT*

SIA Estonian, Latvian & Lithuanian Environment uzdevumā

Tematiskais plānojums

<i>leguvumi</i>	<i>Trūkumi un riski</i>
Īpašuma tiesību ierobežojumi un pienākumi personai vienā plānošanas dokumentu līmenī, nevis dalīti MK un pašvaldības aktos. Iespēja rast risinājumu vietējā līmenī	Pašvaldībai Plāns jāiestrādā savos teritorijas plānošanas dokumentos, tomēr tas prasīs daudz laika un būtiskus resursus. Arī ne viss Plāna saturs iestrādājams pašvaldības līmenī, jo ir atšķirīgi īstenojamie mērķi, mērogi, dokumentu saturs
Nav jātērē papildu resursi Ministru kabineta līmeņa akta izstrādei un izdošanai par konkrētiem ierobežojumiem. Ir tikai Ministru kabineta rīkojums par tematisko plānu	Gadījumā, ja ĪADT atrodas vairāku pašvaldību teritorijām, katra no tām Plānu savos teritorijas attīstības plānošanas dokumentos iestrādās citā laikā
Skaidra Plāna vieta teritorijas attīstības plānošanas dokumentu hierarhijā (sistēmā)	Ministru kabinets tāpat apstiprina tematisko plānojumu. Tātad paliek divi dokumenti – tematiskais plāns un pašvaldības teritorijas plāns
	Nav tieši saistošs ĪADT atrodošo zemju īpašniekiem, kamēr nav iestrādāts pašvaldības teritorijas plānošanas dokumentos

MK noteikumi

<i>leguvumi</i>	<i>Trūkumi un riski</i>
Nav divu dokumentu – Plāna un atsevišķi papildus vēl arī normatīvā akta. Visas prasības un ieteicamā rīcība, izvērtējums vienā dokumentā. Zināmā mērā “tematiskais plāns + MK noteikumi”	Grūtāk norobežojama normatīvā daļa (saistošie ierobežojumi un noteikumi) un stratēģiskā daļa ievietošanai normatīvā akta struktūrā
Skaidrs dokumenta rangs – ārējais normatīvais akts. Apstrīdēšanas iespējas (Satversmes tiesā) gana komplicētas, ieguvums valstij – mazāk sūdzības	Pieņemšana prasa ilgu laiku (gadus). Dokumenta operatīvas grozīšanas iespējas nav pietiekami elastīgas. Laikietilpīgs process
	Apspriešanas rezultātā saskaņotais dokuments var tikt mainīts MK noteikumu virzības procesā
	Vēršanās Satversme tiesā izvirza pārāk augstas prasības privātpersonai (aizskāruma esamība, izvērts pamatojums, vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi, termiņi)

Vispārīgais administratīvais akts

<i>leguvumi</i>	<i>Trūkumi un riski</i>
Ātrāks process, vieglāka (operatīva) grozīšana, brīvāka satura noteikšana	Vieglāk apstrīdams, nekā MK noteikumi. Valsts mazāk pasargāta no tiesvedības riska, bet tas ir uz privātpersonas rēķina
Saturs atbilstošāks formai un administratīvo tiesību teorijai par to, ka plāni, kas attiecas uz konkrētu aizsargājamu teritoriju, ir vispārīgie administratīvie akti	Būs nepieciešams laiks, lai aptvertu jauno kārtību, kas sākumposmā var nozīmēt vairāk tiesvedību
Privātpersonas tiesību aizsardzība ir efektīvāka (tiesas pieejamība)	
Salīdzinājums pēc izdevēja	
Ministru kabinets	Ministrs
Saskaņošana, pieņemšana, grozīšana – laikietilpīga. Nav ieguvumu salīdzinājumā ar MK noteikumiem. Šādā gadījumā labāk izdot MK noteikumus, nevis caur MK virzīt vispārīgo administratīvo aktu	Mazāk pierasta konstrukcija, lai gan vispārīgā administratīvā akta gadījumā nav vajadzīgs MK līmenis saistošu ierobežojumu noteikšanai ar šādu akta veidu
	Saskaņošana, pieņemšana, grozīšana operatīva. Forma piemērota saturam

Kas ir vispārīgais AA?

- Satversmes 105.pants ļauj noteikt īpašuma tiesību ierobežojumus, ja tas paredzēts likumā, ne tikai ar ārēju normatīvo aktu, bet arī administratīvo aktu (*Satversmes 8.nodaļas komentāri, 470.lpp.*)
- Satversmes tiesa ir atzinusi, ka teritorijas plānojuma un detālplānojuma tiesisko attiecību noregulējums pēc savas būtības drīzāk līdzinās administratīvajam aktam, nevis normatīvajam aktam (*S.Statkus, Jurista Vārds, 31.05.2011.*)
- Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 1.panta trešo daļu vispārīgais administratīvais akts izdodams tikai likumā īpaši paredzētos gadījumos attiecībā uz individuāli nenoteiktu personu loku, kas atrodas konkrētos un identificējamos apstākļos (personas, kurām attiecīgajā teritorijā ir īpašums vai kuras veic kādu darbību šajā teritorijā).

Piedāvātais risinājums

- ❑ Dabas aizsardzības plāns – vispārīgais administratīvais akts. Ja teritorijai tāda nav, piemēro MK vispārīgos aizsardzības noteikumus. MK neapstiprina individuālos aizsardzības noteikumus
- ❑ Plānu apstiprina vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs. Mazāks administratīvais slogs iestādēm, vienkāršāk īpašniekam, nav saskaņošanas VSS, nav ilgstošas nobīdes laikā starp plāna izstrādi un MK noteikumiem. Nav divu dažādu dokumentu
- ❑ Plāna pārsūdzēšana – administratīvajā tiesā. Neaptur darbību
- ❑ Plāns saistošs ikvienam. Plāns vērsts uz konkrētas teritorijas izmantošanu neatkarīgi, kurš teritoriju lieto
- ❑ Plāna apsaimniekošanas pasākumus par saistošiem nosaka tikai tad, ja konstatē kompensējošu mehānismu vai pienākums nav pārmērīgs
- ❑ Plāna saturā ierobežojumus formulē kā vispārīgos noteikumus, paredzot vajadzīgās atšķirības

Bieži uzdotie jautājumi

- ❑ **Vai plāns ir saistošs pašvaldībām?** Jā, ciktāl viņas izmanto teritoriju. Tāpat kā valstij ir saistošs pašvaldības izdots detālplānojums vai pašvaldībai saistošs valsts institūcijas noteikts mikroliegums.
- ❑ **Ko darīt, ja pašvaldība nepiekrīt?** Divi risinājumi. Pirmkārt, arī pašvaldība varētu pārsūdzēt plānu. Otrkārt, likumprojektā paredzēts: ja plānam ir būtiska ietekme uz pašvaldības ekonomisko attīstību un dome to prasa, ministrs pirms apstiprināt plānu sagatavot informatīvo ziņojumu MK, kurš lemj par samērīgiem (kompensējošiem) pasākumiem.
- ❑ **Vai plāns satur tiesību normas?** Teorijā pausts, ka var būt grūti norobežot vispārīgo administratīvo aktu no normatīvā akta, bet izšķirošā ir pieeja, ka visi teritorijas plāni ir administratīvie akti, ja vien likumā nav tieši pateikts pretējais.
- ❑ **Vai drīkst atsaukties uz plānu, ja aizliedz kādu darbību?** Jā. Pirmkārt, plāns šo darbību pats ierobežo. Otrkārt, ja lemj iestāde, vai atļaut, likumā būs speciāla un citos normatīvajos aktos ir citas pilnvarojošās normas.
- ❑ **Vai atgriežas ministra instrukciju laiki?** Nē, vispārīgā administratīvā akta gadījumā nav nozīmes, vai to izdod ministrs vai iestāde. Tas nav normatīvs akts.

Grozījumu saturs

Izteikt 17. panta otro daļu šādā redakcijā:

„(2) Individuālos aizsargājamo teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumus ietver dabas aizsardzības plānā (turpmāk – plāns). Individuālajos aizsargājamo teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumos ietver attiecināmos vispārējos aizsargājamo teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kā arī no tiem atšķirīgos noteikumus, kas nepieciešami attiecīgajai teritorijai.”

Papildināt pantu ar 1.¹ daļu šādā redakcijā:

“(1¹) Plānā ietver zinātnisko informāciju par aizsargājamo teritoriju, pamatojumu funkcionālajam zonējumam, ja tāds nepieciešams, nosaka vienotus visas teritorijas apsaimniekošanas pasākumus, lai sasniegtu tās aizsardzības mērķus. Plānā ietver individuālos aizsargājamo teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumus. Plānā nosaka īpašniekam obligāti veicamos un ieteicamos apsaimniekošanas pasākumus. Obligāti veicamos pasākumus īpašniekam nosaka, katrā konkrētā gadījumā izvērtējot, vai šāda pienākuma uzlikšanai nepieciešams kompensācijas vai atbalsta mehānisma piemērošana.”

Grozījumu saturs

Papildināt otro daļu ar tekstu šādā redakcijā: „Plānu apstiprina kā vispārīgo administratīvo aktu. Informāciju par šāda akta izdošanu publicē oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis” un vietējā laikrakstā.”

Izteikt ceturto daļu šādā redakcijā:

„(4) Valsts un pašvaldību institūcijas, izstrādājot teritorijas attīstības plānošanas dokumentus, apsaimniekojot aizsargājamo teritoriju, pieņemot lēmumus par konkrētu darbību atļaušanu vai veicot normatīvajos aktos noteiktās darbības attiecībā uz šo teritoriju vai tās daļu, ņem vērā plānā noteikto. Ja plānā noteikts, ka kāda darbība veicama ar atsevišķu saskaņojumu (atļauju), par to lemj Dabas aizsardzības pārvalde vai cita normatīvajos aktos attiecīgo darbību veikšanai pilnvarota institūcija.”

Grozījumu saturs

18.pantā:

Papildināt ar piekto daļu šādā redakcijā:

„(5) Ja plānā ietvertie noteikumi nonāk pretrunā ar pašvaldības attīstības plānošanas dokumentiem, piemēro plānā noteikto.”

Papildu tam jāturpina diskusijas ar LPS par iespējamiem papildinājumiem šajā normā, kā pašvaldības pamatoti iebildumi varētu tikt vērtēti, rasti citi risinājumi un kurā līmenī/procesā to darītu.

Grozījumu saturs

2. 18. pantā:

Papildināt ar sesto, septīto un astoto daļu šādā redakcijā:

„(6) Sabiedrības iesaisti un to nekustamo īpašumu, uz kuriem varētu attiekties plāns, īpašniekus informē Ministru kabineta noteikumos, kas reglamentē plāna izstrādāšanu, paredzētajā kārtībā.

(7) Dabas aizsardzības pārvaldes pilnvarotai personai, lai veiktu nepieciešamo izvērtējumu plāna izstrādei, ir tiesības bez ierobežojumiem apmeklēt jebkuru īpašumu, izņemot ēkas.

(8) Dabas aizsardzības pārvalde plāna izstrādes ietvaros pēc sugu, to dzīvotņu un biotopu izpētes un stāvokļa analīzes saņemšanas izvērtē, vai ir nepieciešams noteikt nekavējošos pasākumus attiecīgo dzīvotņu un biotopu aizsardzībai, un informē par to Valsts meža dienestu. Valsts meža dienests neatļauj veikt darbības, kas apdraudētu attiecīgo dzīvotņu un biotopu aizsardzību, līdz plāna spēkā stāšanās dienai, bet ne ilgāk kā gadu pēc attiecīgā informācijas saņemšanas dienas.”

Grozījumu saturs

Papildināt pārejas noteikumus ar 9. punktu šādā redakcijā:

„9. Individuālie aizsargājamo teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumi, kas līdz šā likuma 17.panta otrās daļas jaunās redakcijas (plāns tiek pieņemts kā vispārīgais administratīvais akts) spēkā stāšanās dienai izdoti kā Ministru kabineta noteikumi, paliek spēkā līdz dienai, kad tos atzīst par spēku zaudējušiem sakarā ar to, ka tajos izdarāmi grozījumi un tādēļ izdodams vispārīgais administratīvais akts vai tie zaudējuši aktualitāti citu iemeslu dēļ.”

<p>Ministru kabineta 2009.gada 2.jūnija noteikumi Nr.507 "Dabas aizsardzības pārvaldes nolikums"</p>	<p>Grozījumi nav nepieciešami, jo 3.1.punkts paredz ietilpīgu formulējumu, kas aptver paredzētās izmaiņas dabas aizsardzības plānu ierosināšanā, izstrādāšanā un apstiprināšanā.</p> <p>3.1. organizē un uzrauga dabas aizsardzības plānu izstrādi un atjaunošanu aizsargājamām teritorijām, kā arī veicina un koordinē minēto plānu ieviešanu;</p>
<p>Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumi Nr.264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"</p>	<p>Grozījumi nav nepieciešami. Var apsvērt tehniska rakstura precizējumu noteikumu 2.punktā.</p> <p>Papildināt 2.punktu ar vārdiem šādā redakcijā: "kas izdoti kā Ministru kabineta noteikumi vai vispārīgais administratīvā akts."</p>
<p>Likums "Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās"</p>	<p>Grozījumi nav nepieciešami</p>
<p>Rāznas nacionālā parka likums, Ķemeru nacionālā parka likums, Slīteres nacionālā parka likums,</p>	<p>Jāgroza 3.panta trešā daļa, kas paredz, ka Ministru kabinets izdod noteikumus, kuros reglamentē parka individuālo aizsardzību un izmantošanu, un jāizslēdz 3.panta otrā daļa, jo izdošanas pamats būs ietverts likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 17. un 18.pantā.</p>
<p>Gaujas nacionālā parka likums</p>	<p>Jāgroza 2.panta trešā daļa, kas paredz, ka Ministru kabinets izdod noteikumus, kuros reglamentē parka individuālo aizsardzību un izmantošanu, un jāizslēdz 2.panta trešā daļa, jo izdošanas pamats būs ietverts likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 17. un 18.pantā.</p>
<p>Likums "Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu", Grīņu dabas rezervāta likums, Moricsalas dabas rezervāta likums, Teiču dabas rezervāta likums</p>	<p>Grozījumi nav nepieciešami</p>
<p>Sugu un biotopu aizsardzības likums</p>	<p>Papildināt 6.¹ pantu ar jaunu otro teikumu šādā redakcijā: "Ja eksperta atzinums nepieciešams, izstrādājot dabas aizsardzības plānu, atzinumu kā atsevišķu dokumentu nesagatavo, bet nepieciešamo informāciju iekļauj dabas aizsardzības plānā."</p> <p>Izslēgt pārejas noteikumu 9.punktu.</p>
<p>Ministru kabineta 2010.gada 30.septembra noteikumi Nr. 925 "Sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu atzinuma saturs un tajā ietvertās minimālās prasības"</p>	<p>Izslēgt 2.4.punktā vārdus "dabas aizsardzības plāna izstrāde".</p>

C O B A L T

www.cobalt.legal

PALDIES!

Igaunija
Kawe Plaza, Pärnu mnt 15
10141 Tallina
Tel. +372 6651 888
tallinn@cobalt.legal

Latvija
Valdemāra 20
LV-1010 Rīga
Tel. +371 6724 0689
riga@cobalt.legal

Lietuva
Lvovo 25
LT-09320 Viļņa
Tel. +370 5250 0800
vilnius@cobalt.legal

Baltkrievija
Pobediteley ave. 100-207
220020 Minska
Tel. +375 17 336 0093
minsk@cobalt.legal